

สวัสดิการกับความเป็นไปได้ทางการคลัง

อรุณี สัมจิตวิวัฒน์

“เราอยากได้รับการศึกษาฟรี จนจบปริญญาตรี เราต้องการสิทธิในการได้รับการรักษาพยาบาล และได้ยารักษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่เสียค่าใช้จ่าย เราต้องการสวัสดิการที่ทำให้ผู้สูงอายุมีชีวิตอย่างมีความสุข เราต้องการที่อยู่อาศัยและที่ทำกินที่มั่นคง เราต้องการให้รัฐประกันการมีงานทำ” นี่คือนโยบายเรียกร้องของประชาชนที่มีต่อร่างรัฐธรรมนูญปี 2550 ที่ต้องการให้รัฐจัดสวัสดิการต่างๆ เพื่อเป็นหลักประกันในชีวิตของคนไทย

จากประสบการณ์ของเราที่ผ่านมา ความต้องการของเราข้างต้นอาจได้รับการตอบสนองจากรัฐบาล เราคาดหวังคุณภาพชีวิตที่ดีจากนโยบายของพรรคการเมืองในช่วงการเลือกตั้ง ซึ่งแท้จริงแล้ว ตามแนวคิดของรัฐสวัสดิการ ถือว่า การจัดสวัสดิการเป็นหน้าที่ของรัฐ ที่มีผลผูกพันให้รัฐต้องจัดบริการทางสังคม และคุณภาพความเป็นอยู่ของประชาชน ตั้งแต่เกิดจนตาย

ยิ่งรัฐบาลที่ผ่านมาเดินตามแนวคิดเศรษฐกิจทุนนิยมของตะวันตก ที่เน้นการเติบโตของ GDP ของลัทธิบริโภคนิยม และทำให้คนที่มีมือยาวกว่าสามารถเก็บเกี่ยวผลประโยชน์ได้มากกว่า ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนรวย คนจนเห็นชัดมากขึ้น คนที่จนก็จนลงอีก ส่วนคนที่รวยก็รวยขึ้นมหาศาล ทำให้รัฐต้องเพิ่มสวัสดิการที่จำเป็นให้กับประชาชนทุกช่วงวัย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของรัฐสวัสดิการ ที่รัฐมีหน้าที่จัดบริการสาธารณะเพื่อสนองความต้องการและความจำเป็นขั้นพื้นฐานของมนุษย์อย่างเท่าเทียมกัน

เมื่อรัฐธรรมนูญกำหนดแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตของประชาชนแล้ว นั่นหมายถึงรัฐกำลังบอกเราว่าเราจะได้สวัสดิการอะไรจากรัฐบ้าง มิใช่จากรัฐบาลที่เราเลือก ทั้งนี้รัฐบาลทุกรัฐบาลไม่เคยบอกว่าสิ่งที่รัฐทำให้เรานั้นเอาเงินที่ไหนมาจัดทำ ดังนั้น เมื่อเราจะได้อะไรจากรัฐ เราก็ควรรู้ว่ารัฐจะเอาเงินจากไหนมาให้เรา ซึ่งส่วนใหญ่ก็ไม่พ้นภาษีที่เราจ่ายให้รัฐ

ทั้งนี้ รายได้ของรัฐส่วนใหญ่ก็มาจากเงินภาษีที่เราทุกคนจ่ายไปเพื่อให้รัฐจัดบริการสาธารณะและสวัสดิการต่างๆ ที่จำเป็นต่อคุณภาพชีวิต ภาษีมียังภาษีทางตรงที่เก็บในอัตราก้าวหน้า ที่เก็บกับผู้มียาได้โดยตรง ซึ่งผู้ที่หลีกเลี่ยงไม่ได้คือผู้ที่ทำงานกินเงินเดือนในองค์กรต่างๆ และภาษี

 รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ทางอ้อมที่เก็บจากผู้บริโภคหน่วยสุดท้าย ซึ่งเราทุกคนต้องเสียแทนผู้ผลิต หรือผู้ให้บริการ ที่ผู้ขาย
บวกรวมในราคาสินค้าแล้ว เช่น ภาษีมูลค่าเพิ่ม ทำให้คนรวยและคนจนต่างก็เสียภาษีทางอ้อมใน
อัตราที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้รายได้ส่วนใหญ่ของรัฐมาจากภาษีทางอ้อมมากกว่าภาษีทางตรง ทำให้ความ
เหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยกับคนจน มีมากขึ้นจากการจัดโครงสร้างภาษีอย่างไม่เป็นธรรม

จากประสบการณ์ของกลุ่มประเทศแถบยุโรป ได้ใช้ระบบภาษีในอัตราก้าวหน้ามาแก้ไข
ปัญหา การเหลื่อมล้ำของคนในสังคม ซึ่งหมายถึง การเก็บภาษีจากคนรวยในอัตราที่สูงกว่าคนจน
มาก การเก็บเงินประกันสังคมสำหรับคนที่มั่งคั่งทำ ซึ่งจะหักตามสัดส่วนของรายได้ และเก็บภาษี
จากคนจนน้อยหรือไม่เก็บเลย ซึ่งประเทศไทยจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับปรุงระบบภาษี ให้เก็บ
ภาษีจากคนรวยได้มากขึ้น โดยระบบภาษีอัตราก้าวหน้า เช่น ภาษีมรดก ภาษีที่ดิน ภาษีที่ได้จากการ
ขายหุ้น เป็นต้น

อนิจจา การออกพระราชบัญญัติเกี่ยวกับภาษี จะต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐสภา ซึ่ง
ประกอบด้วยผู้แทนราษฎรของปวงชนชาวไทย ที่ล้วนแต่เป็นผู้มีฐานะมั่งคั่ง มีมรดก มีที่ดิน ใน
ครอบครองเป็นจำนวนมาก ทำให้ประเทศไทยไม่มี กฎหมายภาษีมรดก ภาษีที่ดิน ในอัตราก้าวหน้า
เลย ดังนั้น ระบบภาษีอัตราก้าวหน้าจะเกิดไม่ได้ หากเราทุกคนไม่ช่วยกันเรียกร้องให้ผ่านกฎหมาย
ดังกล่าว นอกจากนี้ กระทรวงการคลัง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะต้องเพิ่มประสิทธิภาพการ
จัดเก็บภาษีให้ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วยด้วย เพื่อให้มีเงินมาใช้จัดบริการสาธารณะให้เรา

เมื่อเรารู้ที่มาที่ไปของเงินแล้ว เราต้องตัดสินใจว่า เราสามารถกำหนดความต้องการที่จะ
ได้รับสวัสดิการต่างๆ จากรัฐในรัฐธรรมนูญซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศมากน้อยเพียงใด
เพราะการกำหนดเรื่องสวัสดิการต่างๆ ไว้ในกฎหมายสูงสุดของประเทศ จะส่งผลให้โครงสร้าง
รายจ่ายของรัฐบาลด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตสูงขึ้นเป็นลำดับ ซึ่งจะเป็ผลบังคับให้ไม่ว่ารัฐจะ
จัดเก็บรายได้หรือภาษีเพิ่มขึ้นหรือลดลง ก็จะต้องจัดสรรเงินเป็นรายจ่ายประเภทดังกล่าวตามที่
กฎหมายกำหนดไว้

ในมุมมองของประชาชน ไม่ว่าเศรษฐกิจจะตกต่ำ หรือเศรษฐกิจจะเจริญเติบโต ไม่ว่าเราจะมี
รายได้มากหรือน้อย เราก็ยังคงได้รับสวัสดิการต่างๆ จากรัฐตามที่กฎหมายกำหนด

แต่ในมุมมองของรัฐ ในสภาวะเศรษฐกิจเจริญเติบโต รัฐเก็บภาษีได้มาก ก็ไม่มีปัญหา แต่ใน
สภาวะเศรษฐกิจตกต่ำหรือถดถอย รัฐเก็บภาษีได้น้อย แต่ต้องจ่ายเท่าเดิมหรืออาจจะมากขึ้น ส่งผล
ให้เกิดปัญหาการขาดวินัยทางการคลังได้ รัฐบาลจำเป็นต้องกู้ยืมเงินจากแหล่งต่างๆ เพื่อนำเงินมาใช้

จ่ายให้เพียงพอ ทำให้เกิดหนี้สาธารณะที่เป็นภาระของเราทุกคน รวมไปถึงลูกหลานของเราที่จะเกิด
มาในอนาคตด้วย

ดังนั้น สิ่งที่สำคัญคือ เราต้องรู้ว่าการที่เราจะได้สวัสดิการต่างๆ จากรัฐนั้นเราต้องจ่ายเงิน
เท่าไร เช่น การได้รับการศึกษาจนจบระดับปริญญาตรีต้องใช้เงินภาษีคนละกี่บาท เพื่อเป็นข้อมูลใน
การตัดสินใจ และเราต้องไม่ลืมว่าทุกอย่างที่เราได้มาเกิดขึ้นจากการที่เราพึ่งตนเอง เพราะไม่มีอะไร
ในโลกนี้ที่ได้มาฟรีๆ แม้แต่เสรีภาพของเรา

บรรณานุกรม

- กฤษฎา สุภววรรณกุล. “รัฐสวัสดิการ อนาคตที่ต้องร่วมกันสร้าง”. *ผู้จัดการรายวัน*, 9 ตุลาคม 2549
[<http://www.ftawatch.org>].
- เครือข่ายเยาวชนเสนอการพัฒนาการเมืองไทย. “ซูประชาธิปไตยทางการเมือง และเศรษฐกิจแบบรัฐสวัสดิการ”. 26 กุมภาพันธ์ 2550. [<http://www.thaingo.org>]
- โครงการวิถีใหม่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในประเทศไทย. 2546. “การพัฒนาประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษี: องค์การบริหารส่วนตำบลห้วยกะปิ จังหวัดชลบุรี”.
- จรัส สุวรรณมาลา. 2546. *ระบบงบประมาณและการจัดการแบบมุ่งผลสำเร็จในภาครัฐ: ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับพลเมืองยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธนัชการพิมพ์.
- นันทวัฒน์ บรมานันท์. “รัฐสวัสดิการ”. 17 กันยายน 2549. [<http://www.pub-law.net>].
- สำนักนโยบายเศรษฐกิจมหภาคและระหว่างประเทศ. “บทวิเคราะห์เรื่อง การดำเนินนโยบายการคลังและผลกระทบต่อเศรษฐกิจไทย”. 27 ตุลาคม 2549.
- วรวิทย์ เจริญเลิศ. *แนวคิดเกี่ยวกับการประกันสังคม: ประสบการณ์ของรัฐสวัสดิการในยุโรป*. วันที่สืบค้น 15 มิถุนายน 2550.
- อนุสรณ์ ธรรมใจ. “พลวัตเศรษฐกิจ”. *กรุงเทพธุรกิจ*, 11 สิงหาคม 2549.
[<http://www.nidambe11.net>].
-